

Netwerkbijeenkomst Kwaliteit 3

Praktijkperspectief op kwaliteit in de gezinshuiszorg

Inleiding

In deze derde netwerkbijeenkomst stond de samenwerking met organisaties centraal. Waar in eerdere bijeenkomsten continuïteit werd benoemd als fundament en professionaliteit als relationeel handelen werd verdiept, richtte deze bijeenkomst zich op de bedding waarin dit handelen plaatsvindt.

Samenwerking bleek geen organisatorisch detail, maar een bepalende factor in de ruimte die gezinshuisouders ervaren om hun werk duurzaam en met kwaliteit te kunnen uitvoeren. De wijze waarop organisaties zich verhouden tot gezinshuizen heeft directe invloed op vitaliteit, besluitvorming, veiligheid en zelfs op de houdbaarheid van plaatsingen.

Net als in de eerdere bijeenkomsten is deze opbrengst geen woordelijk verslag, maar een duiding van terugkerende patronen en gedeelde inzichten uit de praktijk.

1. Wanneer samenwerking werkelijk samen is

Samenwerking wordt als vruchtbaar ervaren wanneer de dagelijkse kennis van het kind serieus wordt genomen. Gezinshuisouders leven met het kind in het gewone gezinsleven en beschikken over fijnmazige kennis van signalen, spanningen, overgangen en herstelmomenten. Wanneer deze kennis wordt meegenomen in besluitvorming, ontstaat gelijkwaardigheid.

In die situaties is samenwerking geen controlemechanisme, maar een gezamenlijk proces. Er is ruimte om te bespreken, om te vertragen en om af te stemmen. Continuïteit in contactpersonen versterkt dit vertrouwen. Wanneer mensen blijven, kan de relatie groeien. Wanneer mensen wisselen, begint de relatie telkens opnieuw.

Opvallend was dat samenwerking relationeel wordt wanneer mensen elkaar werkelijk ontmoeten. Wanneer beleidsmakers of contractmanagers het gezinshuis binnenstappen en het dagelijkse leven zien, verandert de toon. Abstract beleid wordt concreet. Functies krijgen gezichten.

Reflectie voor de kwaliteitscriteria

Dagelijkse praktijkkennis van het kind moet expliciet erkend worden als deskundigheid. Structurele ontmoeting tussen gezinshuizen en organisaties verdient een plaats binnen samenwerkingsafspraken.

2. Verantwoordelijkheid zonder invloed

Tegelijkertijd werd zichtbaar hoe spanning ontstaat wanneer verantwoordelijkheid wel wordt gedragen, maar invloed ontbreekt. Gezinshuisouders dragen dagelijks de verantwoordelijkheid voor het kind, maar ervaren niet altijd beslissingsruimte wanneer ingrijpende besluiten worden genomen.

Wanneer besluiten langs het gezinshuis heen worden genomen, raakt dit niet alleen de professionele positie, maar ook de continuïteit van het kind. De consequenties van beslissingen elders landen volle-

dig in het gezinshuis. De impact wordt daar dag en nacht gevoeld, terwijl anderen na werktijd naar huis gaan.

Deze asymmetrie wordt versterkt door het machtsverschil dat inherent is aan het systeem. Een GI (gecertificeerde instelling) kan besluiten tot uitplaatsing. Gemeenten bepalen financiering en tarief. Gezinshuizen zijn in deze constellatie afhankelijk, terwijl zij wel de dagelijkse verantwoordelijkheid dragen. Dit maakt de professionele positie kwetsbaar.

Wanneer hoor en wederhoor ontbreekt, ontstaat relationele ondermijning. Gezinshuisouders worden voorzichtiger in communicatie, bouwen dossiers op als bescherming en verliezen ontspanning in hun handelen. Dat heeft direct effect op de kwaliteit van zorg.

Reflectie voor de kwaliteitscriteria

Positionele erkenning, hoor en wederhoor en bescherming tegen eenzijdige besluitvorming moeten expliciet worden vastgelegd. Samenwerking kan alleen gelijkwaardig zijn wanneer verantwoordelijkheid en invloed in balans zijn.

3. Samenwerking en duurzaamheid van plaatsingen

Een belangrijk inzicht uit deze bijeenkomst is dat samenwerking direct samenhangt met de houdbaarheid van plaatsingen. Wanneer externe partijen onvoldoende afstemmen of noodzakelijke aanpassingen niet doen, komen spanningen volledig terecht in het gezinshuis. Dat kan doorwerken in de stabiliteit van het hele gezinssysteem.

Besluiten die niet in gezamenlijkheid worden genomen, kunnen onbedoeld bijdragen aan doorplaatsingen. Wanneer een kind juist in een fase komt waarin hechting zich verdiept en spanning oploopt, vraagt dat om gezamenlijke duiding en vertraging. Wanneer in plaats daarvan snel wordt gehandeld vanuit beheersing, kan een cruciale ontwikkelkans verloren gaan.

Samenwerking is daarmee geen randvoorwaarde, maar een bepalende factor voor continuïteit.

Reflectie voor de kwaliteitscriteria

Samenwerking moet worden erkend als kwaliteitsfactor die direct samenhangt met stabiliteit en het voorkomen van doorplaatsingen.

4. Controle, angst en systeemlogica

In de gesprekken werd onderzocht wat er mogelijk onder beheersmatig handelen ligt. Er werd voorzichtig verkend of angst een rol speelt: angst voor misstanden, voor politieke druk, voor aansprakelijkheid of reputatieschade. Of wellicht de behoefte aan grip, overzicht en voorspelbaarheid binnen complexe systemen.

Tegelijkertijd werd erkend dat deze verkenning hypothetisch is. De daadwerkelijke drijfveren van organisaties zijn niet expliciet bevraagd. Wat wel zichtbaar werd, is dat meer controle niet automatisch leidt tot meer veiligheid.

Wanneer samenwerking primair draait om verantwoordden, verschuift het handelen van gezinshuisouders. Ontspanning maakt plaats voor spanning. Openheid maakt plaats voor voorzichtigheid. Dat wat bedoeld is als kwaliteitsborging, kan relationele kwaliteit ondermijnen.

Reflectie voor de kwaliteitscriteria

Er moet expliciet onderscheid worden gemaakt tussen noodzakelijke verantwoording en wantrouwen-gedreven controle. Vertrouwen is geen tegenhanger van veiligheid, maar een voorwaarde ervoor.

5. Verschillende definities van kwaliteit

Een scherp punt dat naar voren kwam, is het verschil in kwaliteitsbegrip. Voor gezinshuisouders betekent kwaliteit nabijheid, tijd, relationele afstemming en continuïteit. Voor beleidsmakers wordt kwaliteit vaker verbonden aan indicatoren, verantwoording en beheersing.

Deze verschillende talen kunnen langs elkaar heen lopen. Wanneer beleidskwaliteit niet aansluit bij praktijkkwaliteit, ontstaat wrijving. Extra administratieve eisen verminderen de tijd bij het kind, terwijl juist die nabijheid als kern van kwaliteit wordt ervaren.

Hier ligt een wezenlijke kloof die aandacht vraagt in de herziening van de kwaliteitscriteria.

Reflectie voor de kwaliteitscriteria

Een gezamenlijke definitie van kwaliteit is noodzakelijk. Praktijkkwaliteit en beleidskwaliteit moeten met elkaar in verbinding worden gebracht, zodat zij elkaar versterken in plaats van ondermijnen.

6. Regionale verschillen en rechtspositie

De bijeenkomst maakte duidelijk hoe sterk samenwerking regionaal kan verschillen. In sommige regio's worden aanvullende voorzieningen vergoed, in andere niet. Dagtarieven en afspraken lopen uiteen. Dit leidt tot ongelijkheid tussen gezinshuizen en zelfs tussen kinderen.

Daarnaast werd expliciet de vraag gesteld naar rechtspositie en handvatten. Wat kunnen gezinshuisouders doen wanneer zij gepasseerd worden? Waar kunnen zij terecht? Welke rechten zijn vastgelegd en hoe worden die beschermd?

De behoefte aan helderheid en positionering is groot.

Reflectie voor de kwaliteitscriteria

Landelijke uitgangspunten voor samenwerking, rechtspositie en escalatiemogelijkheden zijn noodzakelijk om willekeur en ongelijkheid te beperken.

Slotbeschouwing

Deze derde bijeenkomst maakt zichtbaar dat samenwerking geen ondersteunend proces is, maar een kerncomponent van kwaliteit in de gezinshuizenzorg. De wijze waarop organisaties en gezinshuizen zich tot elkaar verhouden, bepaalt mede de ruimte voor continuïteit, professionaliteit en veiligheid.

Samenwerking raakt aan machtsverhoudingen, rechtspositie, vitaliteit en duurzaamheid van plaatsingen. Wanneer samenwerking relationeel, gelijkwaardig en transparant is, versterkt dit het werk in het gezinshuis. Wanneer samenwerking wordt gedomineerd door controle en afstand, ondermijnt dit niet alleen werkplezier, maar ook stabiliteit voor het kind.

Voor de herziening van de kwaliteitscriteria betekent dit dat samenwerking niet impliciet kan blijven. Zij vraagt om expliciete afspraken over rol, wederkerigheid, positionering, regionale gelijkheid en bescherming van professionele ruimte.

Kwaliteit ontstaat in relatie. En relatie vraagt erkenning van wederzijdse afhankelijkheid én bescherming van positie.